

สถานะการพัฒนายที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6: การจัดการน้ำและสุขาภิบาลของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2565

วันที่รับ : 28 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่แก้ไข : 15 พฤษภาคม 2567

วันที่ตอบรับ : 17 พฤษภาคม 2567

เสถียร ฉันทะ^{1*}, สำราญ เชื้อเมืองพาน²,

อรุณี อินเทพ³ และ จันทร์จิรา ชันเสรี⁴

¹คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย

²สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงราย

³คณะรัฐศาสตร์และประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย

⁴โรงเรียนเทศบาล 6 นครเชียงราย จังหวัดเชียงราย

*Corresponding author e-mail: chunta7@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจสถานะการพัฒนายที่ยั่งยืนด้านการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนในประเทศไทย และเพื่อประเมินสถานะมาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนายที่ยั่งยืนด้านการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเอกสาร สัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 คน และจัดเวทีระดมความคิดเห็นของประชาชนจำนวน 100 คน ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ประเมินสถานะการพัฒนายตามเป้าหมายอ้างอิงหลักเกณฑ์ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการตรวจสอบความถูกต้องข้อมูลรายงานจากการจัดเวทีประชุมการให้ข้อเสนอแนะของตัวแทนหน่วยงานภาครัฐส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่าเป้าหมาย 6.a มีสถานะบรรลุเป้าหมาย 100% หรือสี่เขียว เป้าประสงค์ 6.2, 6.5 และ 6.b มีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายสถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% หรือสีเหลือง และเป้าหมาย 6.1, 6.3, 6.4 และ 6.6 มีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงสถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของค่าเป้าหมายหรือสีส้ม และการประเมินสถานะมาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายพบว่าการจัดทำแผนพัฒนาของประเทศทั้งมาตรการด้านเศรษฐกิจและสังคม และมาตรการทางกฎหมายมีการตราพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายควรมีมาตรการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนายที่ยั่งยืนให้กับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคชุมชน ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และมีมาตรการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนายที่ยั่งยืนเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสร้างกระบวนการพัฒนายที่ยั่งยืนไปสู่ความสำเร็จ

คำสำคัญ: การพัฒนายที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6, การจัดการน้ำและสุขาภิบาล, ประเทศไทย

STATUS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOAL 6: CLEAN WATER AND SANITATION IN THAILAND 2016-2022

Received : February 28, 2024

Revised : May 15, 2024

Accepted : May 17, 2024

Satian Chunta¹, Samran Chuamuangphan²,

Arunee Inthep³ and Janjira Kunsert⁴

¹Faculty of Science and Technology, Chiang Rai Rajabhat University,
Chiang Rai, Thailand

²Chiang Rai Provincial Health Office, Chiang Rai, Thailand

³Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai, Thailand

⁴Chiang Rai Municipality School 6, Chiang Rai

*Corresponding author e-mail: chunta7@gmail.com

Abstract

The research objectives were to explore the sustainable development status of ensuring water and sanitation for all in Thailand and to assess the status of economic, social, and legal measures taken by the government and custodian agencies regarding sustainable development in ensuring that water and sanitation are available to all and that they are managed sustainably in Thailand. Methodology used qualitative research methods and documentary research, conducted interviews with 20 representatives of relevant agencies, and held a brainstorming forum for 100 people. Using document analysis methods and content analysis, estimate development status according to goals based on criteria from the National Economic and Social Development Council. And verifying the report's accuracy based on recommendations from representatives of relevant central government departments at the meeting. The results found that Target 6.a has a status score of 100% achieved, or green; Targets 6.2, 6.5, and 6.b have status scores that are below the rate required to achieve the SDG situation score in the range of 76–99%, or yellow; and Targets 6.1, 6.3, 6.4, and 6.6 have status scores that stay in the range of 51–75%, which is below the risk of the rate required to achieve SDG, or orange. And the assessment of the status of economic, social, and legal measures found that a national development plan has been prepared for both economic and social measures. And legal measures include the enactment of the Water Resources Act of 2018 to be used as a tool for managing the country's water resources. The study's policy recommendations should include measures to create knowledge and understanding about the Sustainable Development Goals for various sectors, including the public sector, community sector, private sector, and other related sectors. And there are measures to promote the participation process of all sectors in sustainable development in order to create cooperation in creating the sustainable development process towards success.

Keywords: Sustainable development Goal 6, Clean water and sanitation, Thailand

บทนำ

องค์การสหประชาชาติและประชาคมโลกกำหนดกรอบยุทธศาสตร์ “การพัฒนาแห่งสหัสวรรษ” (Millennium Development Goals: MDGs) กำหนดเป้าหมายหลักไว้ 8 ประการ 18 เป้าย่อย 63 ตัวชี้วัด และสิ้นสุดลงในปี ค.ศ.2015 และภายหลัง ปี ค.ศ.2015 มีการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก (Goals) ซึ่งกำหนดกรอบเพื่อประเมิน การกำหนด กฎเกณฑ์ เป้าหมาย และตัวชี้วัดไว้ ภายใต้หนึ่งเป้าหมายจะประกอบไปด้วย เป้าหมายย่อย (Targets) ซึ่งมีจำนวน ทั้งหมด 169 เป้าหมายย่อย และพัฒนาตัวชี้วัด (Indicators) จำนวน 232 ตัวชี้วัด (ทั้งหมด 244 ตัวชี้วัด แต่มีตัวที่ซ้ำ 12 ตัว) โดยต้องการให้มวลมนุษยชาติในพื้นที่ต่างๆ ของโลกมีคุณภาพชีวิตที่ดีและต้องการให้บรรลุและ ดำเนินการให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2030 หรือ พ.ศ. 2573 (United Nations, 2015) และได้รับการรับรองจาก 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ ครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่ต้องบรรลุภายใน 15 ปี ซึ่งเอกสารที่ประเทศ สมาชิกทั้งหมดลงนามรับรองเป็นพันธสัญญาเรียกว่า “Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development” หรือ “วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030” “Agenda 2030” (Ferri, 2015) ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุมและลงนามในปฏิญญาว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีการดำเนินงานมาตั้งแต่ต้น โดยใน ระยะเวลาที่ผ่านมาของเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษที่มีรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการในประเด็นการพัฒนา ตามกรอบ เป้าหมายและตัวชี้วัดของ MDGs ที่มีทั้งที่บรรลุและไม่บรรลุเป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) อย่างไรก็ตามประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนประเทศไทยได้มีการ บรรลุไว้ในแผนการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับมาจนถึงปัจจุบัน และมีความพยายามในการ ประเมินผลความสำเร็จของแผนและเป้าหมายของการพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ยังประสบปัญหาความ ครอบคลุม รวมถึงความเข้าใจของหน่วยและภาคส่วนต่างๆ ไม่ทราบว่าจะประเมินอะไร/อย่างไร และเพื่ออะไรในแต่ละ ด้าน ความสับสนในการนิยามความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและตัวของ ประชาชนคนไทยเองก็เป็นปัญหาที่ทำให้ค่านิยมที่ไม่ตรงกัน เป้าหมาย ตัวชี้วัดก็แตกต่างกัน การประเมินความสำเร็จ จึงไม่สอดคล้องกัน ขาดการบูรณาการร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคม ความพยายามในการดำเนินงานของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2566 มีการรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนประจำปี 2023 (Sachs et al., 2023, pp.464-465) พบว่าดัชนี SDGs จัดอันดับประเทศไทยอยู่ที่อันดับ 44 ของโลกจากทั้งหมด 163 ประเทศ ได้คะแนนรวมของดัชนี 74.1 คะแนน สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ (65.9) อย่างไรก็ตามอันดับและคะแนนของไทยลดลงเมื่อเทียบกับปี 2564 ที่ได้อันดับ 43 และคะแนนรวม 74.2 คะแนน

เมื่อพิจารณาจากรายงานสถานะเป้าหมาย SDG Goal 6 น้ำสะอาดและการสุขาภิบาล อยู่ในสถานะอยู่ใน ระดับสีส้มต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง สถานการณ์อยู่ช่วงร้อยละ 50-74 ของค่าเป้าหมาย จะเห็นว่าสถานะการ พัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทยเป็นประเด็นที่มีความสำคัญจากรายงานการพัฒนาตามเป้าหมายที่ผ่านมา โดย บทความขึ้นนี้ต้องการนำเสนอสถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 ประเด็นการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัด ให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ถูกจัดในเกณฑ์ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงสี ส้มเป็นเป้าหมายที่ทำหายมากของอันดับโลก ซึ่งประเทศไทยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกระจายความรับผิดชอบตาม บทบาทภาระหน้าที่ของตนเอง ทำให้การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดทำรายงานเกี่ยวกับการสร้างหลักประกัน ว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทยนั้นค่อนข้าง ยากลำบาก ดังนั้นบทความนี้จึงเป็นการทำความเข้าใจต่อสถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนการจัดการน้ำและสุขาภิบาลของ ประเทศไทย โดย/ประการแรก สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและ

สุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทยเป็นอย่างไร และประการที่สอง สถานะมาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทยเป็นอย่างไร เพื่อสร้างชุดความรู้ของข้อมูลพื้นฐานในการความเข้าใจมาตรการและแนวทางแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและตอบโจทย์ตามเกณฑ์และเป้าหมายที่องค์การสหประชาชาติกำหนดไว้ในบริบทของประเทศไทย รวมทั้งให้สอดคล้องกับทิศทางตามวิสัยทัศน์แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติที่มุ่งเน้นการพัฒนามั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจสถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทย
2. เพื่อประเมินสถานะมาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเอกสาร (Documentary research) เก็บข้อมูลปฐมภูมิในตัวแทนกลุ่มคนที่ทำงานด้านการพัฒนาเกี่ยวกับการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทยในองค์กร หน่วยงาน และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สำรวจสถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่
 - 1.1 บุคลากรภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องได้แก่ เจ้าหน้าที่กรมทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน การประปาส่วนภูมิภาค สาธารณสุขจังหวัด สยามคม มูลนิธิที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดการน้ำในระดับพื้นที่ ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาชน/ตัวแทนผู้ใช้น้ำในระดับพื้นที่ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ รวมจำนวน 20 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบเจาะจงมีเกณฑ์คัดเลือกได้แก่ เป็นบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับการจัดการน้ำและสุขอนามัยจากหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง และสมัครใจยินดีเข้าร่วมให้ข้อมูลการวิจัยตลอดโครงการ เกณฑ์คัดออก ได้แก่การไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์หรือไม่สะดวกใจในการตอบคำถามจนครบถ้วนทั้งหมด และขอยกจากการวิจัยในระหว่างการทำวิจัย การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างสามารถแจ้งขอยกจากโครงการวิจัยได้ตามความสมัครใจ เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interviews) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีด้วยการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบถามกับจุดประสงค์ (The index of item objective congruence: IOC) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การประสานงานกับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อขออนุญาตการสัมภาษณ์และเก็บข้อมูล ดำเนินการสัมภาษณ์ทั้งกรณีการสัมภาษณ์โดยตรงแบบเผชิญหน้าและการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์กรณีที่อยู่ส่วนกลางเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำและสุขอนามัยที่ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis)

1.2 ตัวแทนเครือข่ายการจัดการพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดเล็กของประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 100 คน พื้นที่ลุ่มน้ำจัน-น้ำคำ เป็นกรณีศึกษาในพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดเล็กของกลุ่มน้ำโขงเหนือ จังหวัดเชียงราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีแบบเจาะจงมีเกณฑ์คัดเข้าได้แก่ เป็นตัวแทนของชุมชนพื้นที่ลุ่มน้ำจัน-น้ำคำ ตัวแทนกลุ่มผู้ใช้น้ำ คณะกรรมการเหมืองฝาย โดยมีการคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมโดยชุมชนแต่ละแห่งและผู้เข้าร่วมสมัครใจเข้าร่วมให้ข้อมูลการวิจัย เกณฑ์คัดออกได้แก่การไม่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน สมบูรณ์หรือไม่สะดวกใจในการตอบคำถามจนครบถ้วนทั้งหมด และขอยกจากการวิจัยในระหว่างการทำวิจัย การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างสามารถแจ้งขอยกจากโครงการวิจัยได้ตามความสมัครใจ เครื่องมือวิจัยได้แก่ แบบโครงสร้างคำถาม (Guide interviewed) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยวิธีด้วยการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบถามกับจุดประสงค์ (The index of item objective congruence: IOC) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การประสานงานกับตัวแทนชุมชนลุ่มน้ำจัน-น้ำคำ และจัดเวทีระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรน้ำที่ตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis)

2. ประเมินสถานะมาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทยเป็นการวิจัยเอกสาร ทำการเก็บข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการสร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนในประเทศไทย และการศึกษาจากเอกสารวิชาการต่างๆ ประกอบด้วย แผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนระดับชาติของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559-2565 อาทิ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary analysis) และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) และการประเมินสถานะการพัฒนาตามเป้าหมายอ้างอิงหลักเกณฑ์ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) โดยการประเมินสถานการณ์ความก้าวหน้าของการขับเคลื่อน SDGs จะยึดค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในเป้าหมายย่อย (SDGs Target) และเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นหลัก โดยการบรรลุเป้าหมายได้ในช่วงเวลาที่กำหนดจะเทียบเท่ากับร้อยละ 100 และพิจารณาว่าในปี 2565 (หรือ ณ ปีที่มีข้อมูลล่าสุด) ประเทศไทยขับเคลื่อนเป้าหมายย่อยดังกล่าวไปมากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับเป้าหมายสุดท้าย และในกรณีที่ยังไม่มีกำหนดค่าเป้าหมายจะประเมินโดยพิจารณาความก้าวหน้าของการขับเคลื่อน SDGs โดยเปรียบเทียบข้อมูลปี 2565 หรือปีที่มีข้อมูลล่าสุดกับข้อมูลปี 2559 โดยมีค่าสถานการณ์การบรรลุเป้าหมายย่อย ดังนี้

ค่าสี	สถานะ	รายละเอียด
 แดง	ต่ำกว่าค่าเป้าหมายขั้นวิกฤต	สถานการณ์ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของค่าเป้าหมาย
 ส้ม	ต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยง	สถานการณ์อยู่ช่วงร้อยละ 50-74 ของค่าเป้าหมาย
 เหลือง	ต่ำกว่าเป้าหมาย	สถานการณ์อยู่ช่วงร้อยละ 75-99 ของค่าเป้าหมาย
 เขียว	บรรลุเป้าหมาย	บรรลุเป้าหมายร้อยละ 100

3. การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการนำเสนอรายงานต่อตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่ควบคุมกำกับดูแลเป้าหมายและตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศระดับกรม กระทรวงต่างๆ ในเวทีการให้ข้อเสนอแนะ/แก้ไข/เพิ่มเติมจากการจัดประชุมของแหล่งทุนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และ โครงการ SDG Move มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เป็นการจัดเวทีการรายงานความก้าวหน้าให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ข้อเสนอแนะต่อรายงานความก้าวหน้า และครั้งที่ 2 เป็นการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ข้อเสนอแนะต่อรายงานฉบับสมบูรณ์

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่ 1 สถานะการพัฒนายั่งยืนเป้าหมายที่ 6 ตามเป้าประสงค์ (Targets) ตัวชี้วัด (Indicators) และหน่วยงานที่รับผิดชอบ (Custodian agencies) ดังแสดงในตาราง 1 และ วัตถุประสงค์ที่ 2 การประเมินสถานะมาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามเป้าประสงค์ และตัวชี้วัด โดยสรุปสถานการณ์การพัฒนายั่งยืนของประเทศไทยได้ดังนี้

เป้าประสงค์ 6.1 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและมีราคาที่สามารถซื้อหาได้ภายในปี 2573 ข้อมูลการสำรวจสถานการณ์ปี พ.ศ. 2559 ครั้วเรือนมีน้ำสะอาดดื่มร้อยละ 98.0 ปี พ.ศ. 2564 ครั้วเรือนมีน้ำสะอาดดื่มเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 99.89 ครั้วเรือนมีน้ำใช้พอเพียงตลอดปีอย่างน้อยคนละ 45 ลิตรต่อวัน ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 99.86 น้ำใช้เพียงพอตลอดปีจำนวน 10,508,964 ครั้วเรือน คิดเป็น 95.72% หมู่บ้านในชนบทมีระบบประปาจำนวน 67,321 หมู่บ้าน คิดเป็น 95.54% และครั้วเรือนในชนบทมีน้ำประปาใช้ตลอดปีจำนวน 9,812,151 ครั้วเรือน คิดเป็น 89.38% อย่างไรก็ตามคุณภาพประปาหมู่บ้านยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โดยรายงานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2561 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 19.10 ปี พ.ศ. 2562 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 19.70 ปี พ.ศ. 2563 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 21.78 (กรมอนามัย, 2564) ขณะที่ข้อมูลคุณภาพน้ำประปาผ่านเกณฑ์มาตรฐานปี พ.ศ. 2565 ของการประปาส่วนภูมิภาคผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 97.33 และการประปานครหลวงผ่านเกณฑ์ร้อยละ 93.06 น้ำประปาเทศบาลผ่านเกณฑ์ กรมอนามัยร้อยละ 16.66 จากข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทำให้สถานการณ์พัฒนายั่งยืนเป้าประสงค์ที่ 6.1 นั้นอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงหรือสีส้ม

เป้าประสงค์ 6.2 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงสุขอนามัยที่พอเพียงและเป็นธรรมและยุติการขบถายในที่โล่ง โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการของผู้หญิง เด็กหญิง และกลุ่มที่อยู่ใต้สถานการณ์ที่เปราะบางภายในปี 2573 ข้อมูลสถานการณ์ขับเคลื่อนการพัฒนายั่งยืนตามตัวชี้วัดของประเทศไทย ปี 2566 กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดแนวทางการดำเนินการให้สอดคล้องกัน คือ “เร่งรัดพัฒนาสามไทย ปลอดภัย ปลอดภัย ใส่ใจดูแล” โดยส่งเสริมการมีและใช้ส้วมของครั้วเรือนมากกว่า 60 ปี ส่งผลให้ครั้วเรือนมีส้วมใช้ ร้อยละ 99.8 แต่ยังไม่มีส่วนใช้ส้วม ร้อยละ 0.2 หรือประมาณ 44,000 ครั้วเรือน ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2558-2559 ประชาชนยากจนมีส่วนที่ถูกสุขอนามัยร้อยละ 91.6 กลุ่มครั้วเรือนร่ำรวยมีส่วนใช้ถูกสุขอนามัยร้อยละ 98.6 นอกจากนี้ข้อมูลกรมอนามัย รายงานประชาชนที่ล้างมือเป็นประจำ (ก่อนรับประทานอาหาร หลังใช้ส้วม และหลังสัมผัสสิ่งสกปรก) ปี 2564 ร้อยละ 92.0 และปี 2565 ลดลงเหลือร้อยละ 90.42 (กรมอนามัย, 2564) จากข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทำให้สถานการณ์พัฒนายั่งยืนเป้าประสงค์ที่ 6.2 นั้นอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายหรือสีเหลือง

เป้าประสงค์ 6.3 ยกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการลงครั้งหนึ่งและเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ทั่วโลกภายใน ปี 2573

จากรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมปี พ.ศ. 2559-2565 (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) สถานการณ์คุณภาพน้ำผิวดินตามดัชนีคุณภาพน้ำ (Water Quality Index: WQI) ปี 2559 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีร้อยละ 34 พอใช้ร้อยละ 41 เลื่อมโทรมร้อยละ 25 ปี 2560 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีร้อยละ 34 พอใช้ร้อยละ 46 เลื่อมโทรมร้อยละ 20 ปี 2561 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดีร้อยละ 83 เลื่อมโทรมร้อยละ 17 ปี 2562 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีร้อยละ 46 พอใช้ร้อยละ 45 เลื่อมโทรมร้อยละ 9 ปี 2563 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีมากร้อยละ 2 เกณฑ์ดีร้อยละ 34 พอใช้ร้อยละ 46 เลื่อมโทรมร้อยละ 18 ปี 2564 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีร้อยละ 39 พอใช้ร้อยละ 43 เลื่อมโทรมร้อยละ 18 ปี 2565 คุณภาพแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในเกณฑ์ดีมากร้อยละ 2 เกณฑ์ดีร้อยละ 40 พอใช้ร้อยละ 44 เลื่อมโทรมร้อยละ 14 ส่วนการจัดการน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมในปี 2562 มีปริมาณน้ำเสียที่เข้าระบบเฉลี่ย 2.6 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน มีการนำกลับมาใช้ใหม่ในโรงงาน 0.8 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน กักเก็บภายในโรงงาน 4.3 ล้านลูกบาศก์เมตร นำกลับไปใช้ในภาคการเกษตรภายในโรงงาน 0.1 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน และระบายออกนอกโรงงาน 1.2 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน ส่วนน้ำเสียจากชุมชนปี 2562 ชุมชนมีศักยภาพในการบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นเพียง 3.8 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อวัน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังขาดระบบบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ของตนเองจากข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทำให้สถานการณ์พัฒนาที่ยั่งยืนเป้าประสงค์ที่ 6.3 นั้นอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงหรือสีส้ม

เป้าประสงค์ 6.4 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุกภาคส่วนและสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำที่ยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและลดจำนวนประชาชนที่ประสบความทุกข์จากการขาดแคลนน้ำภายในปี 2573 จากข้อมูลแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ประเทศไทยมีปริมาณน้ำท่าเฉลี่ย ต่อคนต่อปีเท่ากับ 3,496 ลูกบาศก์เมตร และจากรายงานสถานการณ์น้ำประเทศไทยของคลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ ปี 2565 มีแหล่งกักเก็บน้ำเป็นเขื่อนขนาดใหญ่ 35 แห่งทั่วประเทศ มีปริมาณน้ำไหลลงเขื่อนสะสมรวมกันทั้งปี 54,054 ล้านลูกบาศก์เมตร มากที่สุดเมื่อเทียบกับข้อมูลย้อนหลังในรอบ 10 ปี และมีการระบายน้ำออกไปค่อนข้างมากเช่นกัน โดยระบายไปถึง 45,020 ล้านลูกบาศก์เมตร มากเป็นอันดับที่ 2 รองจากปี 2561 แต่เป็นปริมาณน้ำระบายที่น้อยกว่าปริมาณน้ำไหลเข้า ทำให้ปริมาณน้ำกักเก็บ ณ วันสิ้นปีเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วเป็น 56,996 ล้านลูกบาศก์เมตร คิดเป็น 80% ของความจุเขื่อน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์น้ำมากโดยเป็นปริมาณน้ำใช้การได้จริง 33,459 ล้านลูกบาศก์เมตร หากเทียบกับข้อมูลย้อนหลังในรอบ 10 ปี (2556-2565) พบว่าปี 2565 มีปริมาณน้ำกักเก็บคงเหลือมากเป็นอันดับที่ 2 รองจากปี 2560 และรายงานของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพบว่าประเทศไทยมีความต้องการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การรักษาระบบนิเวศ ใน พ.ศ. 2565/2566 มีปริมาณความต้องการใช้น้ำรวม 9,780.92 ล้านลูกบาศก์เมตร โดยเป็นความต้องการใช้น้ำเพื่อเกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็น 51.21% รองลงมาคือ การรักษาระบบนิเวศ 32.44% อุปโภคบริโภค 10.92% และอุตสาหกรรม 5.43% ข้อที่ควรพิจารณาคือประสิทธิภาพการใช้น้ำซึ่งปี 2562 ทาง UN Global SDG Database รายงานว่าประเทศไทยมีค่าประสิทธิภาพการใช้น้ำเพิ่มขึ้นจาก 6.95 ดอลลาร์สหรัฐต่อลูกบาศก์เมตรในปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น 7.40 ดอลลาร์สหรัฐต่อลูกบาศก์เมตรในปี 2561 จากข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทำให้สถานการณ์พัฒนาที่ยั่งยืนเป้าประสงค์ที่ 6.4 นั้นอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงหรือสีส้ม

เป้าประสงค์ 6.5 ดำเนินการบริหารจัดการน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความร่วมมือระหว่างเขตแดนตามความเหมาะสมภายในปี 2573 ประเทศไทยมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 และจัดตั้งสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ (สนทช.) ขึ้น มีการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) พิจารณาจากตัวชี้วัดที่ 6.5.1 ระดับการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ

IWRM (0-100) ทาง สนทช. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านน้ำและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันประเมินงานด้านการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ IWRM (0-100) พบว่าประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ย 53 คะแนนจาก 100 คะแนน จัดอยู่ในสถานะระดับปานกลาง-สูง ส่วนตัวชี้วัดที่ 6.5.2 สัดส่วนของพื้นที่ลุ่มน้ำที่ข้ามเขตแดนมีการจัดการดำเนินงานเพื่อความร่วมมือด้านน้ำนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงภาคประชาชนยังขาดความรู้มาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำข้ามแดน เช่น แม่น้ำโขงการบริหารจัดการน้ำมีความร่วมมือระหว่างเขตแดนผ่านการเข้าเป็นสมาชิกคณะกรรมการลุ่มน้ำโขง แต่ก็ยังไม่มีผลบังคับใช้ของมาตรการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เป็นเพียงมาตรการที่แต่ละประเทศนำไปใช้ในการใช้ประโยชน์จากลุ่มน้ำโขงในเขตแดนของประเทศตนเองเท่านั้น ซึ่งจะเห็นว่ายังขาดมาตรการด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะใช้เป็นกลไกสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในลุ่มน้ำระหว่างประเทศ จากข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทำให้สถานการณ์พัฒนายังย่นเป่าประสงค์ที่ 6.5 นั้นอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายหรือสีเหลือง

เป้าประสงค์ 6.6 ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำรวมถึงภูเขา ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ ชั้นหินอุ้มน้ำ และทะเลสาบภายในปี 2563 ประเทศไทยมีการดำเนินการในการจัดทำแผนเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ข้อมูลในปี 2559 มีพื้นที่ป่าไม้ 102.17 ล้านไร่ หรือ 31.58% ของพื้นที่ประเทศ เพิ่มขึ้นในปี 2561 เป็น 102.48 ล้านไร่ หรือ 31.68% ของพื้นที่ทั้งประเทศ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ 40% ของพื้นที่ประเทศภายในปี 2565 เมื่อพิจารณารายงานสถานการณ์พื้นที่ป่าไม้ปี 2565 (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566) พบว่ามีพื้นที่ป่าไม้ 31.70% เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยยังไม่บรรลุเป้าหมาย ด้านการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำ สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรายงานการจัดทำแผนปฏิบัติการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2560-2564 กำหนดเป้าหมายภายในปี 2563 มีเครื่องมือ/กลไกการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำในระดับจังหวัด และภายในปี 2564 มีแผน/มาตรการการจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศอย่างน้อย 50% เมื่อพิจารณาจากปี 2552 ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้มีพื้นที่ชุ่มน้ำรวม 22,885,100 ไร่ หรือ 6.75% ของพื้นที่ประเทศ ข้อมูลในปี 2562 พบว่าประเทศไทยมีการขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) 14 แห่ง พื้นที่ 2,498,211 ไร่ การประกาศใช้พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ทำให้พื้นที่ชุ่มน้ำถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ด้วย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการบริหารจัดการพื้นที่ชุ่มน้ำนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ในเขตรับผิดชอบของตนเอง จากรายงานข้อมูลพื้นที่ชุ่มน้ำมีอยู่ในระดับท้องถิ่นจำนวน 47,337 แห่ง อย่างไรก็ตามยังพบว่าด้านการมีส่วนร่วมและบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่างๆ อยู่ในระดับต่ำ ขาดการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ภาคเอกชน และหน่วยงานในพื้นที่โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนายังย่นเป่าประสงค์ที่ 6.6 นั้นอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงหรือสีส้ม

เป้าประสงค์ 6.a ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย ซึ่งรวมถึงด้านการเก็บน้ำ การขจัดเกลือ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย เทคโนโลยี การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ การดำเนินงานของประเทศไทยเมื่อเทียบกับปี 2559 ด้านองค์ความรู้ยังอยู่ในแวดวงของหน่วยงานที่จำกัด โดยเฉพาะการดำเนินการตาม ODA ในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินต่อประเทศอื่นที่ด้อยพัฒนาและการรับความช่วยเหลือทางการเงินจากประเทศอื่นที่พัฒนาแล้ว ขณะที่หน่วยงานอื่นยังมีความเข้าใจในประเด็นดังกล่าวน้อย ทำให้มีเพียงหน่วย

กระทรวงการต่างประเทศกระทรวงเดียวที่ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล แต่ยังคงการประสานงานกับหน่วยงานหรือกระทรวงอื่นที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น องค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศเยอรมัน (GIZ) แผนความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งในภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (GMS) และความร่วมมือกรณีแม่น้ำโขง (MRC) รวมถึงการให้ความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการ เทคโนโลยีแก่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศลาว และกัมพูชา เป็นต้น นอกจากนี้สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติได้ขับเคลื่อนเรื่องการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ เช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกสมานาน้ำแห่งเอเชีย หรือ Asia Water Council (AWC) เป็นองค์กรด้านน้ำระดับภูมิภาคเอเชีย ที่มุ่งเน้นการถ่ายทอดปัญหาและการแก้ไขปัญหาที่เป็นรูปธรรมด้านน้ำ และผลักดันให้วาระเรื่องน้ำของภูมิภาคเอเชียเป็นที่ระหนักรู้ของเวทีระดับโลก จากข้อมูลเมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทำให้สถานการณ์พัฒนายังยืนเป้าหมายที่ 6.a นั้นอยู่ในสถานะบรรลุเป้าหมายหรือสีเขียว

เป้าหมายที่ 6.b สนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการน้ำและสุขอนามัย พิจารณาจากข้อมูลการดำเนินงานของประเทศตั้งแต่ปี 2559 พบว่าความพร้อมของประเทศไทยยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การดำเนินงานที่ผ่านมาเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจึงขึ้นอยู่กับหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นหลัก มีเพียงการดำเนินงานด้านการจัดการสุขอนามัยที่ประสบความสำเร็จจากข้อมูลที่กระทรวงสาธารณสุขรายงานและการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพระบบบริการอนามัยสิ่งแวดล้อมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (EHA) ซึ่งปี 2557-2562 มี อปท. สมัครเข้าร่วมจำนวน 1,015 แห่ง และผ่านการประเมินคุณภาพ 957 แห่ง อย่างไรก็ตามหลังจากมีพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ขึ้นและกฎหมายกำหนดให้มีองค์กรผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ รวมถึงการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) กำหนดให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ท้องถิ่นของตนเอง จึงเป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6.b ให้ก้าวหน้าขึ้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทำให้สถานการณ์พัฒนายังยืนเป้าหมายที่ 6.b นั้นอยู่ในสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมายหรือสีเหลือง

ตาราง 1 สถานะการพัฒนายังยืนเป้าหมายที่ 6 ตามเป้าหมาย (Targets), ตัวชี้วัด (Indicators), และหน่วยงานที่รับผิดชอบ (Custodian agencies) ของประเทศไทย

เป้าหมาย	ตัวชี้วัด	สถานะการพัฒนายังยืน	แหล่งข้อมูล
6.1 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงน้ำดื่มที่ปลอดภัยและมีราคาที่สามารถซื้อหาได้ภายในปี 2573	ร้อยละของประชากรที่ใช้บริการน้ำดื่มที่ได้รับ การจัดการอย่างปลอดภัย	 สีส้ม (ค่าเฉลี่ยครัวเรือนมีน้ำผ่านเกณฑ์บริโภคได้ปี 2559 48.3% ปี 2565 ลดลงเหลือ 34.40%), ครัวเรือนในชนบทมีน้ำสะอาดดื่มพอเพียงตลอดปี ปี 2564 ร้อยละ 96.93	กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตาราง 1 สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 ตามเป้าประสงค์ (Targets), ตัวชี้วัด (Indicators), และหน่วยงานที่รับผิดชอบ (Custodian agencies) ของประเทศไทย (ต่อ)

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืน	แหล่งข้อมูล
6.2 บรรลุเป้าหมายการให้ทุกคนเข้าถึงสุขอนามัยที่พอเพียงและเป็นธรรมและยุติการขับถ่ายในที่โล่ง โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อความต้องการของผู้หญิง เด็กหญิง และกลุ่มที่อยู่ใต้สถานการณ์ที่เปราะบางภายในปี 2573	ร้อยละของประชากรที่ใช้บริการสุขอนามัยที่ได้รับการจัดการอย่างปลอดภัย รวมถึงการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงด้วยสบู่และน้ำ	สีเหลือง (ครัวเรือนมีสุขอนามัยใช้ปี 2558-2559 ร้อยละ 97.2 ปี 2565 ร้อยละ 90.42)	กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย
6.3 ยกระดับคุณภาพน้ำโดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งขยะและลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการลงครั้งหนึ่ง และเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ทั่วโลกภายใน ปี 2573	6.3.1 ร้อยละของจำนวนประชากรที่ใช้สุขอนามัย 6.3.2 ร้อยละของตัวของน้ำ (เช่น มหาสมุทร ทะเล ทะเลสาบ แม่น้ำ ธารน้ำ คลอง หรือสระน้ำ) ที่มีคุณภาพน้ำโดยรวมที่ดี	สีส้ม (ปี 2565 คุณภาพแหล่งน้ำผิวมีค่า WQI อยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 43 พอใช้ร้อยละ 41 และเสื่อมโทรมร้อยละ 16), น้ำเสียจากชุมชนปี 2562 บำบัดได้เพียง 3.8 ลบม./วัน, น้ำเสียจากอุตสาหกรรมปี 2562 ยังมีการปล่อยทิ้งออกจากโรงงาน 1.2 ลบม./วัน	กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติฯ สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กระทรวงอุตสาหกรรม
6.4 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำในทุกภาคส่วนและสร้างหลักประกันว่าจะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำที่ยั่งยืนเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำและลดจำนวนประชาชนที่ประสบความทุกข์จากการขาดแคลนน้ำภายในปี 2573	6.4.1 ร้อยละความเปลี่ยนแปลงของการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพตลอดทุกช่วงเวลา 6.4.2 ร้อยละของปริมาณน้ำที่สามารถใช้ประโยชน์ถูกใช้ไป โดยนำความต้องการน้ำของสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาด้วย	สีส้ม (มีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น 9,780.92 ล้านลูกบาศก์เมตร แบ่งเป็นด้านเกษตร 51.21% การรักษาระบบนิเวศ 32.44% อุปโภคบริโภค 10.92% และอุตสาหกรรม 5.43%, ค่าประสิทธิภาพการใช้น้ำเพิ่มขึ้นจาก 6.95 ดอลลาร์สหรัฐต่อลูกบาศก์เมตรในปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น 7.40 ดอลลาร์สหรัฐต่อลูกบาศก์เมตรในปี 2561)	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ กระทรวงเกษตรฯ

ตาราง 1 สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 ตามเป้าประสงค์ (Targets), ตัวชี้วัด (Indicators), และหน่วยงานที่รับผิดชอบ (Custodian agencies) ของประเทศไทย (ต่อ)

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืน	แหล่งข้อมูล
6.5 ดำเนินการบริหารจัดการน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความร่วมมือระหว่างเขตแดนตามความเหมาะสมภายในปี 2573	6.5.1 ระดับการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ IWRM (0-100)	สีเหลือง (ประเมินงานด้านการจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ IWRM (0-100) พบว่าประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ย 53 คะแนนจาก 100 คะแนน จัดอยู่ในสถานะระดับปานกลาง-สูง), ขาดมาตรการทางกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำข้ามแดน	สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กรมการน้ำแห่งชาติ (กนช.) กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
	6.5.2 สัดส่วนของพื้นที่ลุ่มน้ำที่ข้ามเขตแดนมีการจัดการดำเนินงานเพื่อความร่วมมือด้านน้ำ		
	ร้อยละการเปลี่ยนแปลงในบริบทของระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำทุกระยะเวลา	ร้อยละการเปลี่ยนแปลงในบริบทของระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำทุกระยะเวลา	
	ร้อยละการเปลี่ยนแปลงในบริบทของระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำทุกระยะเวลา		
6.6 ปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งน้ำรวมถึงภูเขา ป่าไม้ พื้นที่ชุ่มน้ำ แม่น้ำ ชั้นหินอุ้มน้ำ และทะเลสาบภายในปี 2563	ร้อยละการเปลี่ยนแปลงในบริบทของระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับน้ำทุกระยะเวลา	สีส้ม (ปี 2559 มีพื้นที่ป่าไม้ 31.58% ของพื้นที่ประเทศ เพิ่มขึ้นในปี 2561 เป็น 31.68% ของพื้นที่ทั้งประเทศ ,แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กำหนดให้พื้นที่ป่าไม้ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศภายในปี 2565 ข้อมูลพื้นที่ป่าไม้ปี 2565 มีพื้นที่ป่าไม้ 31.70%, พื้นที่ชุ่มน้ำรวม 22,885,100 ไร่ (6.75%) ของพื้นที่ประเทศ ข้อมูลในปี 2562 ประเทศไทยมีการขึ้นทะเบียนพื้นที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระหว่างประเทศ (Ramsar site) 14 แห่ง พื้นที่ชุ่มน้ำในท้องถิ่น 47,337 แห่ง	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กรมการน้ำแห่งชาติ (กนช.) กระทรวงมหาดไทย

ตาราง 1 สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 ตามเป้าประสงค์ (Targets), ตัวชี้วัด (Indicators), และหน่วยงานที่รับผิดชอบ (custodian agencies) ของประเทศไทย (ต่อ)

เป้าประสงค์	ตัวชี้วัด	สถานะการพัฒนาที่ยั่งยืน	แหล่งข้อมูล
6.a ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศและการสนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำ และสุขอนามัย ซึ่งรวมถึงด้านการเก็บน้ำ การจัดเก็บ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย เทคโนโลยีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่	ปริมาณน้ำและสุขอนามัยที่เกี่ยวข้องกับเงินช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (Official Development Assistance-ODA) ที่เป็นส่วนหนึ่งของแผนบูรณาการการใช้จ่ายของรัฐบาล	สีเขียว (ประเทศไทยมีความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศด้านการบริหารจัดการน้ำ การให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านด้านการสนับสนุนเงิน ทุน วิชาการและเทคโนโลยี)	สำนักงานทรัพยากรน้ำ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมชลประทาน
6.b สนับสนุนและเพิ่มความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการจัดการน้ำ และสุขอนามัย	ร้อยละของหน่วยงานบริหารท้องถิ่นที่จัดตั้งและวางนโยบายปฏิบัติการ และวิธีการดำเนินงานเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในเรื่องการจัดการน้ำและสุขอนามัย	สีเหลือง (EHA ปี 2557-2562 มี อปท. สมัครเข้าร่วมจำนวน 1,015 แห่ง ผ่านการประเมินคุณภาพ 957 แห่ง), พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 กำหนดให้มีองค์กรผู้ใช้น้ำเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำ, แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)	กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานทรัพยากรน้ำ กรมชลประทาน

การประเมินสถานะ มาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่ามี การดำเนินการในนโยบายระดับชาติเกี่ยวกับยุทธศาสตร์และการพัฒนาได้แก่ แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เป็นแนวทางหรือการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านต่างๆ ของประเทศโดยเฉพาะประเด็นเศรษฐกิจที่เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการทำงานพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ แผนการปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย ปี 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเรื่องทรัพยากรน้ำ แผนยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 12 ปี (พ.ศ. 2558-2569) ซึ่งเป็นแผนแม่บทที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปดำเนินการจัดทำเป็นแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการของกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ เช่น แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564 แผนแม่บทการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) แผนแม่บทการพัฒนา

ส่วนสาธารณสุขของไทย ระยะที่ 4 พ.ศ. 2560-2564 แผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560-2564 แผนวิสาหกิจองค์การจัดการน้ำเสีย พ.ศ. 2560-2564 ยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ พ.ศ. 2559-2564 เป็นต้น และแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ส่วนมาตรการทางกฎหมายพบว่ามีความหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการจัดทรัพยากรน้ำและสุขอนามัยที่ดี โดยเฉพาะพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 ที่ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา และมีการดำเนินการจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมารองรับเพื่อเป็นกลไกกลางในการประสานงานสำหรับบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งระบบของประเทศคือสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ

อภิปรายผลการวิจัย

สถานการณ์การพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาลของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2565 ตามเป้าประสงค์ (Targets) ตัวชี้วัด (Indicators) และหน่วยงานที่รับผิดชอบ (custodian agencies) ของประเทศไทยยังอยู่ในสถานะที่ต้องดำเนินงานอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเป้าประสงค์ย่อยมีการบรรลุเป้าหมายเพียงเป้าประสงค์เดียวคือ 6.a ส่วนเป้าประสงค์อื่นอยู่เกณฑ์ต่ำกว่าค่าเป้าหมายและต่ำกว่าค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์ของประเทศอินเดียที่พบว่าพัฒนายั่งยืนเป้าหมายที่ 6 รัฐต้องใส่ใจและกำหนดนโยบายเพื่อการปรับปรุงคุณภาพน้ำให้ดีขึ้น (Biswas et al., 2022) ดังนั้นแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDG Roadmap) จึงต้องมีกลไกการทำงานโดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และคณะกรรมการชุดดังกล่าวมีมติเห็นชอบในการประชุมวันที่ 19 ธันวาคม 2562 ครอบคลุมการดำเนินการใน 6 ด้านหลัก ได้แก่ (1) การสร้างการตระหนักรู้ (2) การเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับแผน 3 ระดับของประเทศ (3) กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน (4) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (5) ความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา และ (6) การติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) และกระบวนการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการปฏิบัติการในระดับพื้นที่ชุมชนขึ้นมาถึงระดับชาติ โดยการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2566 มุ่งเน้นความสำคัญกับการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ในระดับพื้นที่ (SDG Localization) คือ การนำ SDGs เข้าไปเป็นกรอบและเป้าหมายในการพัฒนาระดับพื้นที่เพื่อเชื่อมโยงความรู้ไปสู่ นโยบายอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและจัดทำข้อเสนอต่อระดับนโยบายในรูปแบบรายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2566 (สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP) และคนอื่นๆ, 2566) ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงปัจจัยที่อาจมีผลกระทบอื่นๆ หรือข้อจำกัดทางธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปฏิสัมพันธ์ของการใช้น้ำกับเป้าหมายอื่น และการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้น้ำด้วย (Milan, 2017)

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัยสถานการณ์การพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 การจัดการน้ำและสุขาภิบาลของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2565 ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การสำรวจสถานะการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 ตามเป้าประสงค์ (Targets) ตัวชี้วัด (Indicators) และหน่วยงานที่รับผิดชอบ (Custodian agencies) พบว่ามีเพียงเป้าประสงค์ 6.a ที่มีสถานะบรรลุเป้าหมาย 100% หรือสีเขียว เป้าประสงค์ 6.2, 6.5 และ 6.b ที่มีสถานะต่ำกว่าค่าเป้าหมาย สถานการณ์อยู่ในช่วง 76-99% หรือสีเหลือง และเป้าประสงค์ 6.1, 6.3, 6.4 และ 6.6 อยู่ในสถานะต่ำกว่า

ค่าเป้าหมายระดับเสี่ยงสถานการณ์อยู่ในช่วง 51-75% ของค่าเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่ 2 การประเมินสถานะมาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายที่ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามเป้าประสงค์ และตัวชี้วัดพบว่ามี การจัดทำแผนพัฒนาของประเทศทั้งมาตรการด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนแม่บทด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 6 และมาตรการทางกฎหมายมีการตราพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการแก้ไขเป้าหมายที่ยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ชี้วัด โดยเป้าหมายที่อยู่ในช่วงเกณฑ์สีเหลืองควรมีมาตรการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามความหมายของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคชุมชน/ประชาสังคม ภาคเอกชน และภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการสร้างกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่ความสำเร็จ และเป้าหมายที่อยู่ในเกณฑ์สีส้มหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการจัดทำรายงานเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศต้องนำเอากลไกแผนการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทย (Thailand's SDG Roadmap) ไปสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนและภาคประชาสังคมในการนำมาตรการทั้งการสร้างการตระหนักรู้, การเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับแผน 3 ระดับของประเทศ, กลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน, การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, ความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา และการติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับชาติ และระดับพื้นที่ (SDGs localization)

2. ควรมีนโยบายและมาตรการการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนของเป้าหมายต่างๆ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 6 เพื่อสร้างการมีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งและสร้างความรับผิดชอบร่วมกันอันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาประเด็นการเข้าถึงน้ำและสุขอนามัยของกลุ่มคนด้อยโอกาสหรือกลุ่มเปราะบางในสังคมไทยว่ามี การเข้าถึงเป็นอย่างไร มีเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคหรือสนับสนุนอย่างไร รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีผลต่อการเข้าถึงน้ำและสุขอนามัยของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ

2. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการน้ำและสุขอนามัยแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ ทั้งในระดับพื้นที่ หรือการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDGs ในระดับพื้นที่ (SDG Localization) ระดับประเทศ และการบริหารจัดการน้ำข้ามพรมแดน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัย และขอขอบคุณคณะทำงานชุดโครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ให้คำแนะนำและสนับสนุนการทำงานโครงการวิจัยนี้จนประสบความสำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2566). รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2565. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กรมอนามัย. (2564). รายงานสถานการณ์อนามัยสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2563. กระทรวงสาธารณสุข. <https://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER17/DRAWER002/GENERAL/DATA0004/00004106.PDF>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ 2558: MDGs THAILAND 2015. https://social.nesdc.go.th/social/Portals/0/Documents/MDG%20Thailand%2020150825_2285.pdf
- สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ (IHPP), ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) และวิทยาลัยพัฒนศาสตร์ ป๋วยอึ๊งภากรณ์. (2566). รายงานการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย จากเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างภาคส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2566. https://drive.google.com/drive/folders/1oi1NJLZ5fR4V_hmrrpKYvcbzEENpDfhX?fbclid=IwAR0xBjGqsoozg2BpSM_5BO8KvWtXOsYZU6FqoCRpUe7rvL_CBEYZI_q3VBs
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). รายงานความก้าวหน้าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย พ.ศ. 2559-2563. https://sdgs.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2021/11/Thailands-SDGs-report-2016-2020-book_for-web-1.pdf
- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2565. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. <https://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENTER38/DRAWER027/GENERAL/DATA0001/00001639.PDF>
- Biswas, S., Dandapat, B., Alam, A., & Satpati, L. (2022). India's achievement towards sustainable development goal 6 (Ensure availability and sustainable management of water and sanitation for all) in the 2030 Agenda. *BMC Public Health*, (2022) 22, 2142. <https://doi.org/10.1186/s1289-022-14316-0>
- Ferri, N. (2015). *United Nations: Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. Publisher UNDP: Bishkek, Kyrgyzstan.
- Milan, B. F. (2017). Clean water and sanitation for all: interactions with other sustainable development goals. *Sustainable Water Resources Management*, 3(4), 479-489.
- Sachs, J. D., LaFortune, G., Fuller, G., & Drumm, E. (2023). *Sustainable development report 2023: implementing the SDG stimulus*. Dublin University Press.
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://digitallibrary.un.org/record/1654217?v=pdf>